54/2.18

MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYS
FÖRSVARSUTBILDNINGSFÖRENINGEN

LAUSUNTO

3.4.2018

PuV kuuleminen O 12/2018 vp 4.4.2018

MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYKSEN (MPK) KOULUTUSTOIMINTA

1 Lainsäädäntö ja MPK:n tehtävät

Laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädetään viranomaisten valvonnassa ja ohjauksessa järjestettävästä vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta, jolla kehitetään kansalaisten ja viranomaisten valmiuksia osallistua yhteiskunnan tukemiseen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää maanpuolustuskykyä.

Lain mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) on julkisoikeudellinen yhdistys, joka toimii valtakunnallisena vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen yhteistyöjärjestönä. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kokous voi hyväksyä jäseneksi sellaisen valtakunnallisen yhdistyksen, jonka toimialaan tai tehtäviin maanpuolustuksen edistäminen kuuluu tai läheisesti liittyy. Vuonna 2018 MPK:n jäsenenä on 15 yhdistystä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tarkoituksena on maanpuolustuksen edistäminen koulutuksen, tiedotuksen ja valistuksen keinoin.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena hallintotehtävänä on:
1) järjestää vapaaehtoiseen maanpuolustukseen kuuluvaa sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta sekä vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaa tiedotusta ja valistusta;
2) kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen ja järjestää siihen liittyvää sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta;
3) ohjata, tukea ja sovittaa yhteen jäsenjärjestöjen maanpuolustuskoulutusta.

Edellä säädettyjen tehtäviensä lisäksi yhdistys järjestää turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta sekä tekee aloitteita ja toimii muutoinkin maanpuolustuksen hyväksi siten kuin sen säännöissä määrätään.

2 MPK:n koulutustoiminta

2.1 Vapaaehtoinen sotilaallinen koulutus

Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa sotilaallisella koulutuksella tarkoitetaan Puolustusvoimien aseilla, ampumatarvikkeilla tai räjähteillä tapahtuvaa sotilaallisten taitojen sekä joukon yhteistoiminnan kehittämistä sodassa tai muissa aseellisissa selkkauksissa toimimista varten.

Kumppanuussopimuksiin perustuen Puolustusvoimat tilaa MPK:lta niiden omaa koulutusta tukevaa ja täydentävää vapaaehtoista sotilaallista koulutusta. Puolustusvoimat nimeää vapaaehtoiseen sotilaalliseen koulutukseen kutsuttavat, sodan ajan tehtävään sijoitetut asevelvolliset ja johtavat koulutukset.

Lain mukaan komppaniaa (noin 100 henkilöä) suurempien joukkokokonaisuuksien sotilaallinen koulutus, joukkojen operaatioihin valmentaminen ja taisteluammuntojen järjestäminen kuuluu yksinomaan Puolustusvoimille. MPK:n antaman vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen on myös tapahduttava Puolustusvoimien käytössä olevilla harjoitusalueilla.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) Y-tunnus 2175871-8
Keskustoimisto, Töölöntorinkatu 2 B 8. krs, 00260 Helsinki
toimisto@mpk.fi www.mpk.fi

Vuosittain Puolustusvoimat on tilannut MPK:lta vapaaehtoista sotilaallista koulutusta noin 9000 asevelvolliselle. Tämä on noin 15% MPK:n koulutukseen osallistuvien kokonaismäärästä. Puolustusvoimat tukee koulutusta materiaalilla, valvoo ja ohjaa koulutusta. Koulutuksen kustannukset katetaan Puolustusvoimien maksamalla korvauksella.

2.2 Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus (SOTVA)

Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta säädetyn lain esitöissä on tuotu esille sotilaallisen koulutuksen määrittelyn ongelmallisuus. Hallituksen esityksen mukaan koulutuksen tavoitteet ovat erottava tekijä puolustusvoimissa ja toisaalta muussa yhteiskunnassa annettavan koulutuksen välillä. Jos pääpaino on selvästi sotilaallisten valmiuksien tehostamisessa, kysymys on sotilaskoulutuksesta, jolloin Puolustusvoimat hyväksyy koulutuksesta korvaavia kertausharjoitusvuorokausia. Kaikki MPK:n sotilaallisia valmiuksia palvelevaksi luokittelema koulutus (SOTVA) ei kuitenkaan täydennä eikä tue puolustusvoimien omaa koulutusta, jolloin koulutuksesta ei saa korvaavia kertausharjoitusvuorokausia.

Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta säädetyn lain 20 §:n mukaan sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta ei saa antaa alle 18-vuotiaille.

Vuosittain MPK antaa sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta noin 26 000 henkilölle, joista naisia on noin 3000. SOTVA -koulutus muodostaa noin puolet MPK:n koulutuksen kokonaismäärästä. Puolustusvoimien joukko-osastot tukevat resurssiensa puitteissa koulutusta materiaalilla. Sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen kustannukset katetaan valtion talousarviossa MPK:lle vuosittain myönnetyllä valtionavustuksella. Jos Puolustusvoimat ei tue koulutusta, osallistujilta peritään muonituskustannusten kattamiseksi 25 euron osallistumismaksu/vuorokausi.

2.3 Varautumis- ja turvallisuuskoulutus (VARTU)

Varautumiskoulutukseen kuuluu muun muassa kuntien ja muiden viranomaisten toimintaan tutustumista. Koulutusaiheita ovat muun muassa etsintä, joukkomajoitus ja – muonitus sekä suojeluasiat. Turvallisuuskoulutus valmentaa selviytymään normaaliolojen vaara- ja häiriötilanteissa. Koulutuksessa opetetaan peruskansalaistaitoja, kuten ensiapua, alkusammutusta, itsepuolustusta ja suunnistusta.

Nuorille tai naisille tarkoitettuun VARTU -koulutukseen mahdollisesti sisältyvä ammunta perustuu useimmiten koulutuksen tilanneen tahon, kuten oppilaitoksen tai MPK:n jäsenjärjestön (mm Suomen Ampumaurheiluliitto, Suomen Metsästäjäliitto) tahtoon. Ammunta suoritetaan MPK:n tai jäsenjärjestöjen omistamilla ilma-aseilla, simulaattoriaseilla, pienoiskivääreillä tai pienoispistooleilla. Ammunnan tavoitteena ei ole sotilaallisen ampumataidon opettaminen vaan tutustuminen ampuma-aselain (1/1998) mukaiseen ampumaharrastukseen ja -urheiluun.

Vuosittain MPK antaa varautumis- ja turvallisuuskoulutusta noin 18 000 henkilölle, joista naisia on noin 7000. SOTVA -koulutus muodostaa kolmasosan MPK:n koulutuksen kokonaismäärästä. VARTU -koulutuksen kustannuksista vastaa koulutuksen tilaaja tai ne katetaan säätiöiden myöntämillä avustuksilla ja osallistumismaksulla, joka on 52 euroa/vuorokausi.

3 Naisten ja nuorten koulutus

MPK:n julkisena hallintotehtävänä on järjestää vapaaehtoiseen maanpuolustukseen kuuluvaa sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta. Osana sotilaallista koulutustehtävää MPK:n tehtävänä on kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen

Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta säädetyn lain 7 §:n mukaan MPK voi julkisten hallintotehtävien lisäksi järjestää turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta ja 20 §:n mukaan Maanpuolustuskoulutusyhdistys ja sen jäsenjärjestöt voivat sääntöjensä mukaisella tavalla järjestää turvallisuusasioita koskevia valistustilaisuuksia ja huolehtia liikuntakoulutuksesta sekä antaa muuta tarpeellista varautumis- ja johtamiskoulutusta omalla toimialallaan.

Naisten osuus MPK:n vuosittain kouluttamien henkilöiden kokonaismäärästä (52 000) on noin 20% (10 000). Nuorten, alle 18 -vuotiainen osuus (3700) on noin 7%.

Linkki naisille suunnatun koulutuksen väliraporttiin https://www.mpk.fi/Ajankohtaista/ArticleID/386/MPK-n-naisten-koulutuksen-v%C3%A4liraportti-julkaistu .

MPK:n nuorille suuntaaman koulutuksen kehittämistä suunniteltiin vuonna 2013 toimineessa, opetusneuvos Pekka Iivosen johtamassa työryhmässä. Työryhmä päätyi suosittamaan muun muassa nykyisten yksittäisten kurssien lisäksi nuorille ja erityisryhmille suunniteltuja koulutusohjelmakokonaisuuksia. Työryhmä näki tarpeelliseksi tällaisen koulutusohjelmakokonaisuuden suunnittelemisen ainakin seuraaville kohderyhmille
- lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien nuorten koulutusohjelma
- turvallisuusalan ammatteihin hakeutuvien nuorten koulutusohjelma
- erityistä tukea tarvitsevien koulutusohjelma
- varusmiespalvelukseen valmistava koulutusohjelma sekä
- nuorten kouluttajakoulutusohjelma.

Linkki nuorten koulutuksen kehittämisen raporttiin https://www.mpk.fi/Portals/2/2017%20Keskustoimisto/Koulutukset/Nuoret/Nuorten%20koulutuksen%20kehittamistyoryhman%20NUORKO-%20raportti%202013%2012%2009.pdf .

MPK on resurssiensa puitteissa toteuttanut työryhmän suosituksia. Koulutuksen johdonmukaista kehittämistä rajoittaa se, ettei tilaajilla ole aina mahdollisuutta kattaa nuorten koulutuksen kustannuksia. Maanpuolustusta tukevien säätiöiden MPK:lle osoittamalla tuella tilannetta on saatu korjattua eikä nuorilta ole ollut tarpeen periä koulutuksesta osallistumismaksua.

Vuonna 2017 tehdyn suunnitelman mukaisesti tänä vuonna tarkastellaan työryhmätyönä nuorten koulutuksen tilannetta, laaditaan erillinen raportti ja järjestetään koulutuksen kehittämistä valmisteleva seminaari.

4 MPK:n kouluttajien valinta

Vapaaehtoisten hyväksyminen MPK:n kouluttajiksi perustuu henkilön riittävään tuntemiseen ja taustatietojen selvittämiseen. MPK pyytää Puolustusvoimien aluetoimistolta turvallisuusselvityslain (726/2014) mukaisesti perusmuotoisen henkilöturvallisuusselvityksen MPK:n kouluttajatehtäviin hakevista vapaaehtoisista. Puolustusvoimien normilla on säädetty, että sitoumuksen hyväksymisen ja kouluttajaksi valinnan estävät hakijalla olevat lainvoimaiset tuomiot, riketiedot ja ajankohtaiset rikosepäilyt ainakin seuraavista rikosnimikkeistä.

1. väkivaltaista käyttäytymistä osoittavat rikokset,
2. huumausainerikokset,
3. ampuma-aserikokset ja -rikkomukset,
4. omaisuusrikokset,
5. seksuaalirikokset.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ei velvoita MPK:ta, koska kouluttajan tehtävässä ja MPK:n keskimäärin yhden viikonlopun kestävissä kursseissa ei ole kyse työstä, joka mahdollistaisi läheisen vuorovaikutuksen lasten kanssa ja siten mahdollisuuden luoda luottamuksellinen suhde lapsiin. Vapaaehtoistyö esimerkiksi MPK:n kaltaisessa harrastejärjestössä on myös rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle.

5 MPK:n resurssit

MPK:n toimintaan käytössä oleva rahoitus on vuonna 2018 yhteensä noin 3,7 miljoonaa euroa, jakaantuen seuraavasti
- korvaus puolustusvoimien tilaamasta sotilaallisesta koulutuksesta 1 300 000 euroa,
- valtionavustus 1 804 000 euroa,
- osallistumismaksut 520 000 euroa,
- avustukset 90 000 euroa.

MPK:n henkilöstömäärä vastaa noin 52:a henkilötyövuotta. Palkattua henkilöstöä on 28 ja suoriteperusteisia koulutuspäälliköitä 72. Toimintaan sitoutuneita vapaaehtoisia kouluttajia on noin 2400, joista Puolustusvoimien hyväksymiä kouluttajia on noin 900. Vuonna 2018 henkilöstömenot ovat noin 2,4 Meuroa eli 65% taloudellisista resursseista.

MPK:n saama valtionavustus ja muut taloudelliset toimintaedellytykset ovat reaalisesti pysyneet vuodesta 2007 lähtien samalla tasolla. Samaan aikaan koulutettavien määrä on kasvanut 50% ja koulutusvuorokausien määrä 80%. Resurssien sopeuttaminen kasvaneeseen toimintaan on vaatinut organisaatiomuutoksia ja toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Toiminnan peruskivi on vapaaehtoiset kouluttajat, joiden rekrytointi ja motivaation ylläpito vaatii jatkuvia toimenpiteitä.

MPK kokee joulukuussa 2017 julkaistun selvitystyön vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudelleen järjestämisestä suurena mahdollisuutena. Selvitystyön toimeenpano antaisi mahdollisuuden ylläpitää MPK:n toiminta kaikissa maakunnissa sekä kehittää erityisesti naisten ja nuorten koulutusta. Samanaikaisesti on kyettävä vastaamaan selvitystyön toimeenpanon haasteisiin, joita ovat erityisesti taloudellisten resurssien riittävyys sekä kouluttajien rekrytointi ja koulutus puolustusvoimille siirtyvän sotilaallisen koulutuksen tukemiseksi.

MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYS

Pertti Laatikainen
Toiminnanjohtaja